

Polecenia podsumowujące

1. Opisz periodyzację dziejów.
2. Przedstaw, jak przebiegał w czasie proces zasiedlania poszczególnych kontynentów przez człowieka.
3. Wymień skutki rewolucji neolitycznej.

Pochodzenie człowieka

Teoria ewolucji – naukowa teoria o pochodzeniu człowieka stworzona przez Karola Darwina.

Antropogeneza – zespół procesów biologicznych, które doprowadziły do powstania oraz rozwoju człowieka rozumnego.

Prahistoria (pradzieje) – okres zapoczątkowany pojawieniem się człowieka (ok. 150 tys. lat temu) i trwający aż do wynalezienia pisma (ok. 3500 p.n.e.).

Afryka kolebką człowieka.

Pierwsze istoty człowiekowate (hominidy) – ok. 7 mln lat temu.

Homo sapiens (człowiek rozumny zwany współczesnym) – ok. 150 tys. lat temu, w Europie ok. 45 tys. lat temu.

Epoka kamienia (ok. 2,6 mln – ok. 3500 p.n.e.)

Paleolit

- ok. 2,6 mln – ok. 10 000 p.n.e.
- hominidy
- upowszechnienie się prymitywnych narzędzi

Mezolit

- ok. 10 000 – ok. 5000 p.n.e.
- ocieplenie klimatu
- półośiadły tryb życia

Neolit

- ok. 5000 – ok. 3500 p.n.e.
- przejście od koczowniczego trybu życia opartego na zbieractwie i myślistwie do osiadłego trybu życia związanego z rolnictwem i hodowlą

Epoka brązu (ok. 3500 – ok. 1200 p.n.e.)

Ok. 3500 p.n.e. – początek epoki brązu na Bliskim Wschodzie.

Ok. 3200 p.n.e. – dotarcie technologii wytwarzania brązu do Europy Południowej.

Epoka żelaza (od ok. 1200 p.n.e.)

Ok. 1000 p.n.e. – dotarcie technologii obróbki żelaza do Europy Środkowo-Wschodniej.

Przyczyny rewolucji neolitycznej

Ocieplenie klimatu – dogodniejsze warunki dla rozwoju kultury zbieracko-łowieckiej.

Obserwowanie przyrody, pielęgnowanie dziko rosnących zbóż.

Wytworzenie nowych narzędzi, np. radła, sierpa, koła garncarskiego.

Udomowienie dzikich zwierząt i zapoczątkowanie hodowli.

Skutki rewolucji neolitycznej

Udoskonalenie narzędzi rolniczych i metod pracy na roli.

Osiadły tryb życia.

Rozwój tkactwa.

Wytwarzanie nadwyżek żywności.

Wymiana handlowa.

Powstanie pierwszych miast (Jerycho).

Powstanie pierwszych cywilizacji.

Polecane publikacje

Wendy Ashmore, Robert J. Sharer, *Odkrywanie przeszłości. Wprowadzenie do archeologii*, Kraków 2008.

Michel Brézillon, *Encyklopedia kultur pradziejowych*, Warszawa 2001.

James Shreeve, *Zagadka neandertalczyka. W poszukiwaniu rodowodu współczesnego człowieka*, Warszawa 1998.

